

7376

2 2 7

Wagon Slip 2 3 7 4-17

Chickensoup Joz. 11

329.14

2-24

266

1307

16020

ԽԱՐԱԽՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

329.14

2-24

Ո Ր Ո Ղ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

(Քաղաքներ)

ՎԶԽ-1907

ԶՈՐՐՈՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐ

(1907)

Մտայլ, յոռեաւես մտքեր ներշնչող պարագաների տակ գումարեց Դաշնակցութեան կուսակցաժողովը:—Հազիւ անցած արիւնոտ կուի ճամբան, ռազմադաշտից նոր դարձած դօրադպի հոգսերը ճակատին, յաղթական՝ բայց տրտում—յաղթւողը իր անգիտակից հարեանն էր—կանգնած անորոշ ապագայի հանդէպ, կուսակցութեան գերագոյն ժողովը զգում էր իրեն նոր և խոշոր պատասխանատուութեան առջև, բարդ և վտանգաւոր կոիւնների հանդէպ:—կոիւ արտաքին թշնամիների դէմ, որոնց յաղթահարելը իր տենչն էր ու նպատակը, կոիւ ներքին պառակտող տարրերի դէմ, որոնց սանձելը իր վիշտն էր և ոյժերի վատնումը...

Այդ մի կողմից: Իսկ միւս կողմից՝ մի տարտամ Դուժաւ, «Թերխազ» ծնունդը յեղափոխական հակայական երկունքի, քառաքաղական ներքին ընդհարումներ, թշնամութիւն երէկեան քաղաքական կուսակցութեան միջև, բռնապետութեան նոր գրոհ, անորոշութիւն վազւան համար իսկ սահմանի միւս կողմը՝ սովակայական հատածներ արիւնաքամ ժողովրդի, դատարկւող գիւղեր, յեղափոխական մարտիկների հալածանք և բանտարկութիւն, և կենդանութեամբ նոյն Ոճրագործը, դեռ կենդանի, դեռ յղացող մեծագոյն աղէտների, որոնց սոսկաբեր դառնութիւնը ճաշակեցինք, բայց վախճանը չը տեսանք:

Ընդհանուր ժողովի բացումն ու կազմն իսկ կրում էր աղէտաւոր վիճակի դրօշմը—շատ ընկերներ, որոնք անցեալ Ընդհանուր ժողովից ճամբայ ելան, յեղափոխականի ցուպը ձեռքին, նւիրելու սիրած ժողովրդին և սիրած գաղափարին, այլևս յետ չեկան: Զոհւած են նրանք... Միւսները թէև կենդանի, բայց կապուած իրենց վայրին ու գործին, անկարող էին յեղափոխական ժամադրաւայրին գալու: Տխրաշունչ լուրերն ու նամակները, օրը օրին նոր բօթիք էին բերում և շտապեցնում գործող-ընկերների դարձն ու մեկնումը, ժողովի փակումն և վերջաբանը: Մարտական հաշտեցումների ժողով չէր այն, այլ մօտալուտ կուի համար սպա-

ռաղինւոյների մի գումարտակ, բաժանւած կուի յատակագծով, տակտիքով, նոյնիսկ ծրագրով...

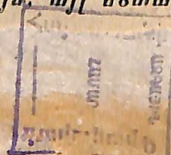
Ու հակառակ այդ չարագուշակ, ճնշող պարագաների, կազմակերպութիւնը դարձեալ մի անգամ ցոյց տուց, որ «բախտաւոր սաստիկ տակ է ծնւել», գիտէ անարատ պահել 17-ամեայ Դրօշակը, և գաղափարի ոյժով յաղթահարել այն բոլոր կրքերը, որոնք չեն սողեղծագործում, այլ միայն աւերում են ու պառակտում...

Ժողովի պարագմունքների արդիւնքն և հիմնական որոշումները՝ դրա խրախուսիչ ապացոյցներն են:

1. Անշատման ծրագիրը, որ մի քանի ժամանակից ի վեր դարձել էր խլրտումների և նոյնիսկ կոիւնների պատճառ, կուսակցաժողովը յետ մղեց մի ոգևորիչ ժեստով, համարեա միաձայն: Նա որոշեց իր անցեալին և ոյժին վայել վճռականութեամբ երկու դատերն էլ՝ Թիւրքահայ և Կովկասեան՝ առաջ մղել Դաշնակցութեան դրօշակի տակ շողկապւած և միացած:

2. Կովկասեան գործունէութեան նախագիծը, որ 1905-ի Խորհուրդից ի վեր, հանդիսանում է իբրև մի քաղաքական կուսակցական կազմակերպութեան շարքերում և այդ շարքերից դուրս, և իր պարունակած սկզբունքներով մեր շարքերը ոգևորելու փոխարէն, մի անըմբռնելի թիւրիմացութեամբ ամենատիւր ընդհարումների և պառակտումների պատրակ եղաւ—ընդունեց վաւերացեց, թէ ըստ իրաւասութեան և թէ ըստ էութեան, և դարձաւ այն հիմնաքարերից մէկը, որի վրայ պէտք է յենւի Դաշնակցութեան սօցիալիստական գործունէութիւնը Անդրկովկասեան հայ ժողովրդի մէջ: Այդ հարցի լուծումը, որ պահանջեց ոյժերի լարումն, երկար ժամանակ, մեծ աշխատանք և մտքերի լայն փոխանակութիւն—ներկայ ժողովի ամենադրական արդիւնքներից մէկն է, արժանի յատուկ յիշատակութեան:

3. Սօցիալիստական ծրագրի հիմնական սկզբունքների վաւերացումը, իբրև տրամաբանական շարունակութիւն նախորդ որոշման պիտի համարւի Զորրորդ Ընդհանուր ժողովի մտածողութեան և աշխատանքների պսակը: Հիմնւած իր ընդհանուր ծրագրի վրայ, և ուշադիր քաղաքական-տնտեսական կեանքի պահանջներին, որոնք հրապարակ են եկել վերջին 15 տարւայ ընթացքում, կազմակերպութեան ղեկավար մարմինը վճռեց՝ յայտարարել Դաշնակցութիւնը իբրև հայ աշխատաւոր դասակարգի կուսակցութիւն,

1573-2002

16020

93468-42

2002

որ ձգտում է քաղաքականապէս և տնտեսապէս կազմակերպել նրան, պաշտպանել նրա տնտեսական-դասակարգային և քաղաքական-ազգային իրաւունքները, նպատակ ունենալով՝ միւս աշխատաւորներին հետ միասին, ձեռք գցել կառավարութեան դեկը և այժմեան միապետական ու կապիտալիստական կարգերը փոխարինել լայն ռամկավարութեամբ և համայնական կարգերով: Ժողովը ընդունեց և վաւերացրեց սօցիալիստական ծրագիրը, և յիշատակեց տակտիքը: Ահա այդ ծրագիրը, հիմնաւորւած Ընդհանուր ժողովի մէջ, պիտի լոյս տեսնի մօտակայում և պիտի հանդիսանայ իբրև ուղեցոյց մեր գործունէութեան, պրօպագանդի և ձեռնարկների, իբրև յենարան կուսակցութեան աշխատանքների և մտածողութեան:—Իր այդ կարևոր որոշման վերջնական ամբողջացումն տալու համար, ժողովը միաձայն որոշեց՝ յարել Միջազգային սօցիալիստական բանակին և յարաբերութեան մէջ մտնելով Բրիւքսէլի Սօցիալիստական Բիւրօյի հետ ապահովել Դաշնակցութեան մասնակցութիւնը թէ՛ այդ Բիւրօյի և թէ՛ Միջազգային սօցիալիստական կոնգրէսների մէջ:

4. Տակտիքը, որով պիտի ձգտենք մեր նպատակների իրագործման, գերազանցապէս յեղափոխական է: Այդ կողմից Դաշնակցութիւնը, թէ՛ Ռուսաստանի բաղձաթիւ և թէ՛ Թիւրքիայի փոքրաթիւ կազմակերպութիւնների շարքում գրաւում է բացառիկ դիրք: Չը խորշնլով այն ըէֆօրմներից, որոնց ընթացիկ իրագործումը հասարակական-կուլտուրական այլ և այլ ասպարէզներում պահանջւում է աշխատաւոր մասսաների անյետաձգելի շահերի տեսակէտից, կուսակցութիւնը ինչպէս անցեալում, նոյնպէս և ապագայում մնալու է յեղափոխական, այս բառի ամենախիստ իմաստով: Յեղափոխական տակտիքի արտայայտութիւնները—ընդհանուր ապստամբութիւն, զինւած զիմադրութիւն կառավարութեան ոյժերին, քաղաքական լայն տերրօր, ցուցական-յեղափոխական ձեռնարկներ, ժողովրդական զինւած ինքնապաշտպանութիւն, քաղաքական և տնտեսական գործադուլներ, գիւղացիական և բանւորական շարժումներ—այդ բոլորը մանրամասն մշակւած և շաղկապւած պիտի կազմեն գործելակերպի այն ամբողջական սխառմը, որով կուսակցութիւնը պիտի իրականացնէ իր ծրագիրը կեանքի մէջ:

5. Համերաշխութեան սկզբունքը, լայնացրած և համերաշխ ձեռնարկների վերածւած, կազմելու է Դաշնակցութեան գործելակեր-

պի էական և առանձնապէս շեշտւած կողմը: Այն, ինչ ցայժմ տեսնանք էր, հիմա պիտի մարմնանայ և դառնայ իրականութիւն: Եւ կազմակերպութեան Ընդհանուր ժողովը յատկապէս շեշտեց այդ ուղղութեան քաղաքական խոշոր կարևորութիւնը կովկասում և մանաւանդ Թիւրքիայում, ուր դրկից ազգերի և համայնքների փոխադարձ անտարբերութիւնը կազմում է տիրող ըէժիմի աջողութեան գերազանց հիմնաքարը: Համերաշխութիւն հակակառավարական ցոյցերի ժամանակ, շաղկապումն ըմբոստացող ոյժերի՝ առանց կրօնի և ազգի խտրութեան, միացած, միջազգային հողի վրայ դրած պահանջներ, գործադուլներ բոլոր ազգերին պատկանող բանւորների գիւղացիական միութիւններ տարբեր կրօնների պատկանող համայնքների միջև և ուրիշ շատ ձեռնարկներ—ահա համերաշխ գործակցութեան արտահայտութիւնները, որոնց համար կուսակցութիւնը չի խնայելու ոչ կենդանի ոյժեր, ոչ դրամ և ոչ պրօպագանդ: Հալածւածներ բոլոր ազգերի, միացէք—ահա նշանաբանը: Սեպարատիստական ոչ մի ձգտումն, ոչ մի դաւ համերաշխութեան դէմ—ահա Ընդհանուր ժողովի անկեղծ և ընդգծւած հայեցակէտը:

Բարդ ծրագիր, խոշոր աշխատանք, անսովոր եռանդ և զոհարերութիւն պահանջող ձեռնարկներ, և այդ՝ այնպիսի երկիրների մէջ, որ բռնապետութեան անսովոր ամբարտաւանութիւնը և շահերի հակոտնեայ դասաւորումը աւելի քան դժւարացնում է կազմակերպութեան անցնելիք ուղին: Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ են դադափարի և կազմակերպութեան նւիրւած մարտիկներ, հերոսների խմբեր, անձնէր դրօշակակիրներ, սրոնք՝ կարող լինեն մի կողմից սրտապնդել լքող շարքերը, հաւատ ներշնչել թերահաւատ ամբօխին, և միւս կողմից անդադրում և անհատնում ոյժով շարունակել սկսւած կռիւը, որ գուցէ նոյնքան երկար ապագայ ունի, որքան և երկար անցեալ: Տատանւողների երկդիմի ոյժերի ասպարէզ չէ այդ: Եւ ոչ էլ վայր՝ զբաղւելու ներքին պառակտումներով, փոխադարձ վարկաբեկման անօգուտ աշխատանքով, յեղափոխութեան անունը մոռտող ներքին կռիւներով:

Զուտ շարքեր, համոզւած զինւորներ, զոհաբերութեան պատրաստ մարտիկներ՝ ներշնչւած նոյն ծրագրով, սրտապնդւած միևնոյն տակտիքով—ահա կազմակերպութեան պահանջը: Եւ ներշնչւած այդ գիտակցութեամբ, Դաշնակցութեան Ընդհանուր ժողովը

խստագոյն պատասխանատուութեան կանչելով այն բոլորին, զին-
ւոր թէ կազմակերպող, անհատ թէ մարմին, որոնք վարկաբեկե-
ցին կուսակցութիւնը իրենց զեղծումներով, բռնութեամբ և անարգ
քայլերով, հրահանգում է բոլոր մարմիններին, աւելի քան երբ ևիցէ,
խիստ լինել, վանել շարքերից այն բոլորին, որոնք իրենց «հա-
մոզմունքով ու հաւատով», իրենց բարոյական և յեղափոխական
հակումներով չեն համապատասխանում այս դժուարին և բարդ
գործի մեծ պահանջներին, որոնք փոխանակ բարձրացնելու հա-
ւատը, պիտի թուլացնեն այդ և պիտի սպառնան կուսակցութեան
բարոյական դրամագլուխը, առանց մի րան տալու: Զտման, մաքրա-
գործման, բարձրացման կրկնակի պահանջ է այդ, որի մասին
բարձրաձայն յայտարարում է 1907-ի Ընդհանուր ժողովը շեշտա-
կի կերպով, առանց որեւէ վերապահութեան...

Անգործ, պառակտող մարմինները պիտի կազմալուծւին.
վարկաբեկ ընկերները պիտի հեռանան. կազմակերպութեան ա-
նունը շահագործողները պէտք է խստագոյն պատժի ենթարկւին
— այդ է Ընդհանուր ժողովի կամքն ու որոշումը, նրա բացար-
ձակ հրամանը:

Դաշնակցական ընկերներ,

Յաղթանակօրէն յետ մղած անջատման, կազմալուծումի և
ծրագրային հակամարտութեան ուրաւականը, Ընդհանուր ժողովը
աւետում է ձեզ մոայլ, յուսաբեկող մտքերի վախճանը և սկզբնա-
ւորումը մի նոր շրջանի, որ դրոշմաւ է մեր լաւ ոյժերի միու-
թեամբ, ծրագրային համերաշխութեամբ և նոր ձեռնարկների ո-
րոշ յատակագծով: Այդ նոր շրջանը պահանջում է նոր եռանդ, նոր
թափ, ինչպէս և նոր տանջանք:

Զը նահանջներ տանջանքի առջև, որ մեր կուի յատկանիշն
է, երկարամեայ աղբիւրը մեր եռանդի և ջանքերի, ու սրտապնդ-
ւած գալիք օրերով, առաջ մղենք յեղափոխական կռիւը, յանուն
սօցիալիստական մեծ յաղթանակի:

Իէպի բարձր, դէպի աշխատանք, դէպի կռիւ:

«Դ Ր Օ Շ Ա Կ»

ԶՈՐՐՈՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Համաձայն Ընդհանուր ժողովի կարգադրութեան ժողովի
որոշումները բաժանւած են երեք կարգի՝

1) Մի մասը ընդհանրութեան համար, որը հրատարակեց
«Դրօշակի» մայիսի յատուկ համարում:

2) Միւս մասը Դաշնակցական Մարմինների համար, որը և ու-
ղարկւում է Կենդրոնական կոմիտէներին, տպագրւած առանձին
տետրակով:

3) Երրորդ մասը յատուկ Մարմինների համար, որոնց և կը տե-
ղեկագրւին նրանց վերաբերեալ գաղտնի վճիռները, կազմակերպա-
կան ճանապարհով:

Ընդհանուր ժողովի վերաքննած, լրացրած և վաւերացրած
«ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ» արդէն տպագրւեց և ուղարկւեց բոլոր Մարմին-
ներին. առաջիկայում դրանով ղեկավարելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԲԻԻՐՈ

1907, Մայիս

ԺԸՆԵՎ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ԿԱԶՄԸ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դ. Ընդհանուր ժողովը բացեցաւ
Վիեննա, աւստրիական սօցիալիստական ընկերութեան սրահին
մէջ, 1907 թւի փետրւարի 22-ին:

Ժողովին մասնակցելու հրաւիրւած էին, ըստ Կանոնադրու-
թեան, Կազմակերպութեան հետեւեալ մարմինները:

Դուբնո-Բարձրաւանդակ	2 պատ.	Մեծ Բաղաքի Կենդ.	Կօմ. 1 պատ.
Շամ	1 »	Նաւահանգստի »	» 1 »
Շամի շրջան	1 »	Ոսկանապատի »	» 1 »
Լեռնապար	1 »	Ժլատի »	» 1 »
Լեռնավայր	1 »	Նալբանդի »	» 1 »
Արեւելեան Բիւրօ	1 »	Վրէժի »	» 1 »
Արեւմտեան Բիւրօ	1 »	Ամերիկայի »	» 2 »
Մրգաստանի Կենդ. կօմ.	1 »	Բալկանեան »	» 2 »
Ապառաժի »	» 1 »	Ցուցական մարմին	1 »
Այգեստանի »	» 1 »	Զիֆօն	1 »
Բարի »	» 1 »	Եւրոպայի Դաշն, ուսանող.	1 »
Զրաբերդի »	» 1 »	Ռուսաստանի »	» 1 »

Բացակայ էին՝

Շամի ներկայացուցիչը հիւանդութեան պատճառով և Ոսկե-
հանքի ներկայացուցիչը՝ որուն ձայնը, տեղական կօմիտէի որո-
շումով, տրեցաւ Բալկանի ներկայացուցչին:

Հրաւիրած էին՝

Ջայնի իրաւունքով	.	.	.	.	.	6 հոգի
Խորհրդատու »	.	.	.	.	.	5 »

ԱՆՁԱՏՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

(Առանց պատճառաբանութեան)

Ընդհանուր ժողովը լսելով Դաշնակցութիւնը երկու հատւածնե-
րի—կովկասեան և թրքահայկական—բաժանելու մասին եղած դե-
կուցումները և այդ առթիւ ծագած վիճարանութիւնները որոշեց.

1) Յետ մղել անշատման առաջարկը.

2) Երկու գործունէութիւնն էլ վարել Հ. Յ. Դաշնակցութեան
դրօշակի և ղեկավարութեան ներքոյ:

(Պատճառաբանութեամբ)

Ընդհ. ժողովը լսելով Դաշնակցութիւնը երկու հատւածների
—կովկասեան և թրքահայկական—բաժանելու մասին եղած դե-
կուցումները, ինչպէս նաև այդ առթիւ ծագած վիճարանութիւն-
ները և ի նկատի ունենալով,

1) Որ հայ աշխատաւոր ժողովրդի այդ երկու հատւածների
քաղաքական-տնտեսական կռիւը հիմնւած է միևնոյն Ծրագրի
վրայ, վաւերացւած 1892-ին և լրացւած Գ. Ընդհ. ժողովի որո-
շումներով և 1905-ի «Նախագծով»,

2) Որ թրքահայկական և կովկասեան գործունէութիւնները,
ինչպէս այդ շեշտեց ժողովի ընթացքում, ոչ միայն չեն վնա-
սում այլ և նպաստում են երկու երկիրների աշխատաւոր ժողո-
վրդի շահերի յաղթանակին,

3) Որ թրքահայ ժողովրդի շարժումը—որին կազմակերպու-
թիւնը ծառայում է 17 տարիներից ի վեր, այժմ մասնաւանդ, երբ
թրքական ըէթիմից դժգոհ տարրերը սկսել են շարժւել—պահան-

ջում է համերաշխ գործունէութեան համար մեր յեղափոխական
ուժերի կրկնակի լարումն ու շաղկապումը,

Որոշեց.

1) Յետ մղել անշատման առաջարկը, իբրև մի տեսակէտ,
որ չէ հիմնւած մեր աշխարհայեացքի և գործունէութեան վրայ
և չէ բղիւսում կազմակերպութեան շրջանների որոշումներից (21
մարմիններից 20-ը հակառակ անշատման, միայն մէկն է կող-
մակից):

2) Երկու գործունէութիւնն էլ վարել Հ. Յ. Դ. դրօշակի
և ղեկավարութեան ներքոյ:

3) Հաւատարիմ մնալով կուսակցութեան Ծրագրին, վայրե-
րի գործունէութիւնը առաջ տանել տակտիքի ուրոյն եղանակով,
յարմարացրած տեղական հանգամանքներին և պայմաններին:

ՏԱԿՏԻՔԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԱՊՍՏՈՄԲԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ընդհանուր ժողովը լսելով ղեկուցումները ապստամբական
ձեռնարկների մասին և մանրամասն քննութեան ենթարկելով
շօշափած հարցը կայացրեց հետևեալ որոշումները.

1)	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2)	.	.	.	.	.	.	.	.	.

3) Երկրում համապատասխան կազմակերպութիւններ առաջ
բերել, զինել ժողովուրդը, առաջ բերել ռազմական ու կազմա-
կերպիչ ուժեր, մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք ու հարկաւոր
դրամական օժանդակութիւն ուղարկել:

4) Գործունէութեան գլխաւոր վայրերում
առաջացնել կազմակերպութիւններ, սրանց շուրջը լայն ժողովր-
դական խաւեր համախմբելով, և յատուկ պատասխանատու մար-
մին՝ այդ ավերոյջ վայրի համար, որ իր շրջանի բոլոր գործերի
կարգադրողն ու պատասխանատուն է:

5) Յանձնարարել նոյն մարմինն երկրի լայն ռազմական
ուսումնասիրութիւն անել և պատրաստել ռազմական ծրագիրներ
այս կամ այն պատահականութեան համար:

6) Անակնկալ պատահարների դէպքում յիշեալ վայրերում պատասխանատու մարմինը կարող է դիմել ակտիվ ձեռնարկներէ, նախօրօք ստանալով Դաշնակցութեան Խորհուրդի համաձայնութիւնը:

Տ Ե Ր Ր Օ Ր

Ընդհանուր ժողովը լսելով տերրորի մասին եղած զեկուցումը և այդ առիթով տեղի ունեցած մանրամասն և բազմակողմանի վիճարանութիւնը, որոշեց.

1) Կազմակերպել քաղաքական սիստեմատիկ տերրոր ուղղւած կառավարական կարևոր ներկայացուցիչներին . . . ընդունելով ներկայ պայմաններում նրա ունենալիք խոշոր հետևանքները:

2)

3) Ընդունել գործունէութեան վայր

4) Հաստատել «Տերրորական գործօն կօմիտէ»

5) Ընտրել մի նախապատրաստական կօմիտէ, բաղկացած երեք ընկերներից, այդ գործի բոլոր նախապատրաստութիւններն անելու և Գործօն կօմիտէն ստեղծելու համար:

6)

.

ԻՆՔՆԱՊԱՀՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Թիւրքիոյ հայաքնակ վայրերուն մէջ:

Ժողովը լսելով ինքնապաշտպանութեան գործի կազմակերպման վերաբերեալ զեկուցումը և նկատի առնելով ինքնապաշտպանութեան մասնախմբի եզրակացութիւնները, որոշեց:

Լուրջ հիմքերու վրայ դնել ինքնապաշտպանութեան գործի կազմակերպումը . . . հայաքնակ վայրերու մէջ, առաջնորդ ունենալով հետեւեալ չորս կէտերը:

1) Ինքնապաշտպանութեան խմբերը կը ղինւին տեղացիների նիւթական միջոցներով:

Ծանօթ.— Դաշնակցութիւնը կընդունի պանդուխտ համագիւղացիներէ, զինման հիմնագումարի համար նւէրներ, որոնք կը գործադրւին երկրի պատ-

կան մարմնի ձեռքով, ոչ բացառապէս նւիրատուներու գիւղին, այլ շրջանի գիւղախմբի համար:

2) Եթէ նոր կազմակերպւած մարմինները վստահութիւն ներշնչեն իրենց գործունէութեամբ և կազմի հաստատուն հանգամանքով, Դաշնակցութիւնը կրնայ, եթէ պէտք տեսնէ, փոխ տալ շրջաբերութեան գումար մը զէնքի շուկայ ստեղծելու համար:

Ծանօթ.— Դաշնակցութեան նախահաշի մէջ կորոշւի այդ նպատակին յատկացնելիք առաւելագոյն գումարի քանակը:

3) Ինքնապաշտպանութեան խմբերու ձեռք բերած զէնքերը կը համարւին համայնական սեփականութիւն, կը գտնւին Դաշնակցութեան կօնտրօլի տակ և կը գործադրւին միմիայն անոր հրահանգներով:

4) Զինման գործը պէտք է կատարւի աստիճանաբար, ինքնապաշտպանութեան խումբերու կազմութեան և անոնց զինւորական կրթութեան զարգացման զուգընթաց:

Երկրի կազմակերպւած վայրերէ դուրս ևս ինքնապաշտպանութեան գործի սիստեմ ստեղծելու նպատակով որոշեցաւ.

1) Զեռնարկել կազմակերպելու այդ վայրերը. արեւմտեան շրջանը թողնելով Արեւմտեան Բիւրօյի շրջանային ժողովին, և Արեւելեան Երկրի պատասխանատու մարմիններու և Արեւելեան Բիւրօյի համաձայն գործակցութեան:

2) Վերի յօդւածի մէջ յիշեալ մարմիններու կը յանձնարարւի ժշակել ընդհանուր կանոնագիր մը ինքնապաշտպանութեան խումբերու և ժողովրդի զինման մասին, անոր կերպռումը պարտաւորիչ ընելով բոլոր մարմինների համար:

Ա Ր Չ Ա Ի Ա Խ Մ Բ Ե Ր

Ժողովը քննելով արշաւախմբերի խնդիրը, յանգաւ հետեւեալ եզրակացութեան.

1) Ապագայում մեր մղելիք կռւի մէջ, այլ և այլ յեղափոխական ձեռնարկների հետ միասին՝ արշաւախմբերն ևս կարող են օգտակար լինել, երբ ներսի վարիչ մարմինները վստահ են, որ այդ խմբերը կը դարձնեն կռիւն ազգու, լայն և յարատեւ:

2) Միջոցներ ձեռք առնել միլիցիայի սկզբունքով կամ այլ ձևով, առանց վարձի, մարտական դաշնակցական խմբեր մարզել՝ ապագայ այդ օրինակ գործողութիւններին համար:

ԿՈՎԿԱՍԻ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանուր ժողովը, լսելով Կովկասի հայ ազգաբնակչութեան ինքնապաշտպանութեան և զինման գործի մասին եղած զեկուցումները և վիճաբանութիւնները՝ յանգաւ հետևեալ որոշման՝

ա) Ինքնապաշտպանութեան գործը՝ իբրև համաժողովրդական գործ՝ պէտք է ամբողջովին թողնել ժողովրդին:

բ) Կուսակցութեան անդամները կարող են մասնակցել ինքնապաշտպանութեանը՝ իբրև քաղաքացի անհատներ, աշխատելով մտցնել ժողովրդական միլիցիայի սիստեմը և կազմակերպել ժողովրդական ինքնապաշտպանութեան մարմիններ:

գ) Անակընկալ դէպքերում, եթէ ժողովուրդը հրաւիրէ Դաշնակցութիւնը՝ ղեկավարելու ինքնապաշտպանութեան գործը, իր՝ ժողովրդի պատասխանատուութեամբ, նրա անունից և նրա միահամուռ աջակցութեամբ, Ընդհանուր ժողովը վերապահում է ազատութիւն տեղական մարմիններին՝ վարելու ըստ իրենց հայեցողութեան:

ՅՈՒՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Ժողովը լսելով ցուցական գործունէութեան վերաբերեալ զեկուցումներն ու վիճաբանութիւնները և նկատելով՝

ա) Այն մեծ նշանակութիւնը, որ ունի ցուցական գործունէութիւնը տաճիկ բռնակալ ըէժիմը տապալիլու, նրա հեղինակութիւնը կոտրելու տեսակէտից,

բ) Որ ցուցական գործունէութիւնն աւելի բացորոշ կերպով է շարժման մէջ դնում Տաճկաստանի խնամակալ պետութիւնների քաղաքական և տնտեսական ընդհանուր և հակամարտ շահերը,

գ) Որ նա դիւրութիւններ է ներկայացնում աւելի ազդու կերպով արտահայտելու բողոքող տարրերի ձգտումները և այդպիսով ներկայանում է ագիտատրական մեծ ազդակ ցնցելու համար և մահմեդական մասսան,

դ)

Որոշեց՝

1) Ընդունել ցուցական գործունէութիւնը շարունակելու անհրաժեշտութիւնը կազմակերպութեան առաջիկայ տակտիքի մէջ,

2) Կեդրոնացնել Ցուցական գործունէութիւնները...

3) Կախման մէջ չը դնել այդ տեսակի ձեռնարկները Երկրի ապստամբական շարժումներից և օգտւելով քաղաքական ներքին կամ արտաքին յարմար ժամկետներից:

4) Զգտել ապահովել Թիւրքիայի ոչ-հայ դժգոհ տարրերի գործակցութիւնը,

5) Ցուցական մարմնի կազմը, արամադրելի դրամական միջոցների սահմանները և իրաւասութեան հիմնական կէտերը որոշել Ընդհանուր ժողովում:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ժողովը ծանօթանալով . . . Դաշնակցութեան կազմի և պրօպագանդի այժմեան վիճակին և նկատելով՝

ա) Կազմի և պրօպագանդի սահմանափակ վիճակը:

բ) Այն խոշոր գերը, որ կարող է կատարել յեղափոխական գործունէութիւնը այդ վայրում և թէ շրջակայքում, աչքի առաջ ունենալով վայրի քաղաքական կարևոր նշանակութիւնը,

Որոշեց՝

Յանձնարարել Կազմակերպական Մարմիններին, յատկապէս Արևմտեան Բիւրօյին և Բ. Կօմիտէին չխնայել ոչ մի ջանք. ուղարկել այդտեղ կարող ընկերներ լայն կազմակերպութիւն առաջ բերելու . . . և շրջակայքում:

Վ Ե Ը Ն Ա Շ Ի Ն Ի Շ Ր Զ Ա Ն

Լ Ե Ռ Ն Ա Վ Ա Յ Ր Ի Գ Ո Ր Ծ Ո Ւ Ն Է Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Բ Ա Ս Տ Ի Շ Ր Զ Ա Ն

Ս Ի Մ Ի Շ Ր Զ Ա Ն

Ձ Ի Ն Ա.—Պ Ա Յ Թ Ո Ի Յ Ի Կ

Նկատելով որ անհրաժեշտ է մեր յեղափոխական ձեռնարկներու համար ունենալ ըստ կարելոյն շատ հմուտ արհեստաւորներ զինագործական-պայթուցիկ և այլ յարակից արհեստներու համար, Ընդհանուր Ժողովը որոշեց.

1) զանազան վայրերուն մէջ ինչպէս նաև Վրէժուժ, հիմնել արհեստանոցներ, ուր ընդունակ և տրամադրելի ընկերներ վարժեն զինական արհեստագիտական այլ և այլ ճիւղերու մէջ, մասնաւորապէս կանոնաւորել . . . արհեստանոցը:

- 2)
3)
4)

ՀԱՄԵՐԱՇԽ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՔԻՈՅ ԱՅԼԱՏԱՐՐ ՅԵՂԵՐՈՒ ՀԵՏ

Ընդհանուր Ժողովը լսելով զեկուցումը Թիւրքիոյ յեղափոխական տարրերու հետ համերաշխութիւն կայացնելու մասին, եկաւ հետևեալ եզրակացութեան.

Խորին ուրախութեամբ դիտելով Թիւրք Ժողովրդի մէջ ծայր տւած հակակառավարական դժգոհութեան երևոյթները, նպաստաւոր վայրկեանը հասած կը նկատուի համերաշխութեան քաղաքացիական իրականացումը գործնական հողի վրայ դնելու, — ինչ որ, դժբախտաբար, ցարդ չէր յաջողած Դաշնակցութեան՝ հակառակ տարիներէ ի վեր ձեռք առած միջոցներուն, հակառակ իր ծրագրին և նախորդ իր Ընդհանուր Ժողովի որոշումներուն:

Ուստի Ժողովը ստիպողաբար կը յանձնարարէ . . . մարմիններուն ամեն կերպով աջակցել Թիւրք Ժողովրդի դիմագիր տարրերուն ղեկավարելով զանոնք իրենց կռիւն մէջ այդ ընթիմի դէմ: Այդ գործակցութիւնը պէտք է այնպէս կարգաւորել և առաջ տանել, որ Թիւրք բողոքող և ըմբոստ տարրը կարկառուն կերպով ասպարէզ ելլէ, և կառավարութիւնը զրկւի ամբոխային

կրօնամոլութիւնը հայ Ժողովրդի և հայ յեղափոխութեան դէմ զրգուելու առիթէն:

Այս տեսակէտներէն առաջնորդելով Ժողովը կը յանձնարարէ,

1) Իր մարմիններուն, որպէսզի ամեն կերպ աշխատին սկիզբը դնելու համերաշխ գործակցութեան և առաջ բերեն համերաշխութեան մարմիններ:

2) պատշաճ մարմիններուն՝ որպէսզի նախապատրաստակոն բանակցութիւններ սկսին — յարմարագոյն եղանակով — յեղափոխական Թիւրք և այլ տարրերու խմբակցութեանց հետ, որոնց քաղաքական հայեացքները և ձգտումները աւելի կը մօտենան Դաշնակցութեան սկզբունքներուն, ինչպէս նաև աշխատին անոնց պրօպագանդին ուժ տալ, տարածելով Թիւրք Ժողովրդին մէջ անոնց հրատարակութիւնները, հրահանգելով միանգամայն մարմինները ամեն կերպով աջակցել աշխատութեան:

3)

4) Նկատելով մանաւանդ որ Թիւրքիոյ մէջ առանձին ազգութիւններու ինքնուրոյն ձգտումները, իրենց անջատ գործունէութիւնով, չեն կազմեր միացած ընդհանուր ուժ մը ընդհանուր թշնամուն դէմ, աշխատել ձգտել Թիւրքիոյ այլ ազգութիւններու յեղափոխական կուսակցութիւններու և տարրերու մէջ համերաշխութիւն առաջ բերել և կազմել յեղափոխական Դաշնակցութիւն մը, Ֆեդերատիվ սկզբունքի վրայ հիմնած քաղաքական ծրագրով, որ ապահովէ բոլոր ազգութիւններու իրաւունքը: Այս գաղափարի իրականացման համար՝ առաջին պատեհութեամբ իսկ հրաւիրել համաժողով մը վերոյիշեալ տարրերու մասնակցութեամբ:

Միևնոյն ատեն Թիւրքերու մէջ տարածւած անհիմն Թիւրքիմացութիւններուն վերջ տալու համար, Ժողովը պարտք կը համարի յայտարարել, որ Դաշնակցութիւնը Թիւրքիոյ մէջ ունեցած չէ և չունի անջատական ոչ մէկ ձգտում, այլ իր նպատակն է եղած ազգերու կատարեալ հաւասարութիւն, և տեղական լայն ինքնավարութեան սկզբունքի համաձայն՝ հայկական վեց վիլայէթներու մէջ վարչական ինքնավարութեան հաստատումը, ինչ որ չը հակասեր միւս ազգերու իրաւունքին:

ՀԱՅ-ԹՐԻԲԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Քննութեան առնելով կովկասեան մարմինների մանրամասն ղեկավարումները հայ-թրքական ընդհարումների մասին, որոնք աղ-
մկեցին ամբողջ Անդրկովկասը 1905 և 1906 թվականներին, Դաշ-
նակցութեան Ընդհանուր ժողովը, լցած խորագոյն վշտով երկու
հարեան ժողովուրդները կործանող այդ իրողութեան հանդէպ, և
նկատելով որ,

1) Այդ թշնամութիւնը զգալապէս փաստում է ընդհանուր
յեղափոխութեան գործին,

2) Որ ցարական կառավարութիւնը բոլորովին տրամադիր
չէ հրաժարել իր պառակտող քաղաքականութիւնից,

3) Որ թուրք անգիտակից ամբոխը հարստահարող բէգու-
թիւնն ու հոգևորականութիւնը, մերթ իրենց շահերից զրդւած,
մերթ արտաքին քաղաքական պրօպագանդի ազդեցութեան տակ,
շարունակում են շահագործել մասսաների տգիտութիւնն ու հա-
կահայկական տրամադրութիւնները,

Որ ո շ ե ց .

ա) Յանձնարարել գաշակցական բոլոր մարմիններին՝ հա-
մերաշխութեան ընդհանուր և զօրեղ պրօպագանդ մղել, գրաւոր
և բանաւոր, ոչ միայն հայ, այլև թուրք ժողովրդի համար:

բ) Չանք չը խնայել առաջ բերելու, ուղղակի կամ թիւրք
մտաւորականութեան միջոցով, յեղափոխական կազմակերպու-
թիւններ մեր հարեան ժողովրդի շարքերում, իբրև լաւագոյն մի-
ջոց՝ խլելու անգիտակից մասսաները մոլորեցնող թուրք տարրե-
րի ազդեցութիւնից:

գ) Սասորէն հալածել հայ ժողովրդի բոլոր խաւերի միջից
այն տարրերն, օրգանները և անհատները, որոնք խօսքով թէ
գործով, յաճախ անգիտակցաբար, գրգռում են փոխադարձ ատե-
լութիւն և առիթ տալիս թշնամութեան վերսկսման:

դ) Աջակցիլ այն թուրք կազմակերպութիւններին, հրատա-
րակութիւններին և անհատներին, որոնք ծառայում են երկու
ժողովուրդների համերաշխութեանը և մերձեցմանը:

ե) Յեղափոխական կապեր հաստատել հայ և թուրք աշխա-
տաւորների միջև՝ քաղաքներում և գիւղացիութեան մէջ՝ գիւղե-
րում, միացած ուժով կռիւ մղելու քաղաքական և տնտեսական

այն գործօնների դէմ, որոնք կասեցնում են երկու ժողովուրդնե-
րի քաղաքական և տնտեսական ազատագրութիւնը:

Այս յանձնարարման հետ միասին՝ Ընդհանուր ժողովը ջերմ
յոյս է տածում, որ հակառակ ընթացիկ դժարութիւնների և լայ-
նատարած յուսատեսութեան, այսօրայ առեւտրութիւնն ու պառակ-
տումը կընկճւին և տեղի կը տան միջազգային այն համերաշխու-
թեան, որը պիտի լինի ամենազօրեղ պատւանդանը մեր ապա-
գայ կուի ու երկու ժողովուրդների յեղափոխական յաղթանակին:

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՅԻՆԵՐԻ ՀԵՏ

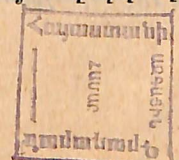
Սորապէս կողմնակից հայերի և վրացիների քաղաքական
ներդաշնակ գործակցութեան, Դաշնակցութեան Ընդհանուր ժո-
ղովը հրահանգում է կուսակցութեան բոլոր մարմիններին և ըն-
կերներին, իրենց յեղափոխական գործողութիւնների, ինչպէս և
գրաւոր ու բերանացի պրօպագանդի ընթացքում՝ երբէք չը մո-
ռանալ այն սերտ կապը, որ պիտի լինի վրացի և հայ աշխատա-
ւորների միջև. հանդէպ քաղաքական և տնտեսական այն կուի,
որով բռնկւած է Անդրկովկասը:

Կապւած միմեանց հետ հայրենիքով, քաղաքական և տնտե-
սական շահերով, նոյնիսկ կուի տակաւրով, երկու ժողովուրդ-
ները պէտք է գործեն ձեռք-ձեռքի տաւած, ներշնչւած նոյն
չով, և հետեւաբար, փոխադարձ անհամաձայնութեան և գժտու-
թեան ամենափոքրագոյն նշանն անգամ պիտի նկատուի քաղաքա-
կան մեծ սխալ երկու ժողովուրդների համար:

Իրդւած այս տեսակէտներից՝ Ընդհանուր ժողովը թելա-
դրում է Դաշնակցական ղեկավար մարմիններին՝ ամենամօտիկ
կապեր հաստատել և, ի հարկին, ձեռնարկներ անել վրաց ժողո-
վրդի մէջ գոյութիւն ունեցող յեղափոխական և սօցիալիստական
կուսակցութիւնների հետ, զուրս չը գալով, հարկաւ, մեր ծրագրի
և տակաւրի սահմաններից:

Շեշտելով իր այդ անվերապահ ցանկութիւնը, Դաշնակցու-
թեան Ընդհանուր ժողովը ստիպւած է, անկեղծ ցաւով, մատնա-
նիշ անել այն փաստը, որ Վրաց մէջ գործող կուսակցութիւննե-
րից ամենախոշորը, ռուսական սօցիալ-դեմօկրատիայի կովկա-
սեան բաժինը, հակառակ այն վարդապետութեան ոգուն, որի

1543-2002

դրօշակիրն է ուզում հանդիսանալ, իր գործերակերպով, որ հեռու է շխտակութիւնից, և իր պրօպագանդի ձևով, որ յաճախ շօվինիզմի կնիքն է կրում, փոխանակ նպաստելու երկու ժողովուրդների քաղաքական համերաշխ գործակցութեան, սերմանում է անօգուտ գրգռումն, անվստահութիւն և նոյնիսկ թշնամանք:

Առանց հետեւելու կովկասեան սօցիալ-դեմօկրատների գործերակերպին և շեղելու քաղաքական շխտակ պայքարի շաւղից, Դաշնակցութեան բոլոր մարմինները հրաւիրում են՝ մերկացնելով հանդերձ սօցիալ-դեմօկրատիական գործերակերպի ամբողջ տգեղութիւնը, անասան և անյողողող առաջ տանել երկու զբաղից ժողովուրդների ներդաշնակ գործակցութեան աշխատանքը, միշտ հաւատարիմ սօցիալիզմի և համերաշխութեան հիմնական պահանջներին:

ՍՕՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԻԻՆՆԵՐԻ ՀԵՏ ԳՈՐԾԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Ահարաժեշտ համարելով, մանաւանդ ներկայ քաղաքական մօժեշտում, յեղափոխական տարրերի միութիւնը ընդգէմ բռնակալական կարգերի, ժողովը յանձնարարում է իր կովկասեան մարմիններին, աշխատել՝ գործակցութիւն առաջ բերել սօցիալիստական և յեղափոխական այն կուսակցութիւնների ու կազմակերպութիւնների միջև, որոնք իրենց դաւանանքով ու գործերակերպով մօտ են Հ. Յ. Դաշնակցութեան, այսինքն,

1) Ընդունում են աշխատաւորական հայեցակէտը և իբրեւ գործունէութեան յենակէտ, ի թիւս այլ աշխատաւորների, նաեւ գիւղացիութիւնը:

2) Զգտում են ազգային հարցը լուծելու ամենալայն ֆեդերացիայի միջոցով:

Այդ գործակցութեան նշանաբանն է լինելու՝ պաշտպանել համայն Ռուսաստանի աշխատաւոր ժողովրդի շահերը թէ Պետական Դումայում և թէ ընթացիկ կեանքում:

Այդ տեսակ գործունէութիւնը օր առաջ իրականալի դարձնելու նպատակով, ժողովը հրաւիրում է իր պատշաճ մարմիններին՝ ձգտել միջկուսակցական մի միայուն մարմին կազմակերպել իբրեւ շաղկապող օղակ յիշեալ աշխատաւորական տարրերի միջև:

ՄԻՋԿՈՒՍԱԿՅԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

Ընդհ. ժողովը, բարձր պահելու համար յեղափոխական հմայքը և վերջ մը դնելու համար վերջերս տեղի ունեցած ցաւալի դէպքերուն, պարտաւորիչ կը դարձնէ միջկուսակցական իրաւարար ատեանները Հ. Յ. Դաշնակցութեան և ուրիշ կուսակցութիւններու կամ խմբակցութիւններու միջև, համաձայն հետեւեալ կէտերուն՝

1) Միջկուսակցական ատեանները կը կազմին շահագրգռող կողմերու ներկայացուցիչներէ, չէզոք ձեռնհաս անձերէ կամ ուրիշ կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներէ, ըստ յարմարութեան:

2) Միջկուսակցական ատեանները կը կազմին շրջանի պատասխանատու մարմնի հաւանութեամբ և գործակցութեամբ, ընդհանուր տեսակէտ մը պահպանելու համար այդ գործին մէջ:

3) Միջկուսակցական իրաւարար ատեան ունենալ այնպիսի կուսակցութիւններու կամ խմբակցութիւններու հետ, որոնք կը համակերպին այդ ատեաններու որոշումներուն՝ ամեն պարագայի տակ, և խոյս չեն տար այդ ատեաններուն ենթարկուելէ, իրենց աննպաստ եղող պարագային ևս:

4) Միջկուսակցական ատեաններու որոշումներն անբեկանելի են և չեն ենթարկուել Ընդհանուր ժողովին:

5) Ատեաններու կազմութեան մանրամասնութիւնները մշակելը կը թողնուի բայօնական ժողովներուն:

ՀՆՁԱԿԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ԴԻՄՈՒՄԸ

Լսելով Հնչակեան Պարիզի կենդրոնի վարչութեան պաշտօնական գիմումը, ուղղւած Ընդհ. ժողովին՝ Հայ Յեղ. կուսակցութիւնների կօնգրէի միջկուսակցական ատեանի եւ համերաշխութեան մասին, ինչպէս և այդ առիթով ժողովականների յայտնած կարծիքները Հնչակեան այլևայլ հատւածների բռնած ընթացքի և զանազան վայրերում ունեցած գործունէութեան վերաբերմամբ, Ընդհ. ժողովը,

1) Նկատելով որ Դաշնակցութեան և Հնչակեան հատւածների մէջ համերաշխ գործակցութիւնը կարող է տեղի ունենալ

միայն այն դէպքում, երբ Հնչակեան տեղական մարմիններն իրենց առօրեայ ընթացքով և յեղափոխական գործունէութեամբ վստահութիւն կը ներշնչեն Դաշնակցական տեղական մարմիններին,

2) Նկատելով որ կուսակցական հողի վրայ տեղի ունեցած ընդհարումները իրենց ցաւալի հետեանքներով, փաստում են համերաշխութեան գործին և պահանջում են խաղաղեցնող միջոցների կիրառութիւն,

3) Ընդունելով որ Յեղ. կուսակցութիւնների կօնգրէի հարցը լուրջ նշանակութիւն և գործնական արժէք կարող է ունենալ այն դէպքում միայն, երբ երկրում, բացի Դաշնակցական մարմիններից, գոյութիւն կունենան նաև Հնչակեան և այլ յեղափոխական մարմիններ,

ՈւՐՈՇԵՑ.

ա) Հայ Յեղափոխական կուսակցութիւնների կօնգրէի գումարումը ներկայումս համարել վաղաժամ:

բ) Միջկուսակցական ատեանի առաջարկը ընդունել (համաձայն ներկայ ժողովի նախորդ որոշման):

Դրա հետ միասին ժողովը յոյս է յայտնում, որ առաջին կէտում յիշեալ պայմանների առաջ գալը՝ ապագայում հնարաւոր կը դարձնեն Դաշնակցութեան համերաշխ գործակցութիւնը հայ յեղափոխական այլ մարմինների հետ:

Ընդհանուր ժողովը պարտք է համարում դարձեալ մի անգամ կրկնել, որ այլևայլ յեղափոխական կազմակերպութիւններին պատկանող՝ գործին նւիրւած և վստահելի անհատների և խմբերի հետ համերաշխօրէն կռիւ մղելը ընդհանուր թշնամու դէմ (մանաւանդ երկրի մէջ) եղել է և այժմ էլ պէտք է լինի Դաշնակցութեան բաղձանքը և ձգտումը:

Նոյն այդ համերաշխութեան գործը պատրաստելու համար, Ընդհ. ժողովը յանձնարարում է բոլոր իր մարմիններին, ամեն կերպ խոյս տալ կուսակցական ընդհարումներից և ծագող վէճերն ու թիւրիմացութիւնները լուծել յիշատակւած միջկուսակցական ատեանի միջոցով:

Պ Ր Օ Պ Ա Գ Ա Ն Դ

Ե Ի Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Հիմնւած այն տեսակէտի վրայ, որ գրաւոր և բանաւոր լայն պրօպագանդը կարևոր գործօններից մէկը պիտի լինի, կազմակերպական գաղափարները տարածելու և ձեռնարկները աջողեցնելու համար, Ընդհանուր ժողովը որոշեց առաջիկայում ևս ուժգին կերպով առաջ մղել պրօպագանդի գործը այն հիմունքներով, որոնք մշակւած են նախորդ ժողովում և այն լրացումներով, որոնք կատարւեցին ներկայ ժողովի ընթացքում.

ա) ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՊՐՕՊԱԳԱՆԴ

բ) ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՊՐՕՊԱԳԱՆԴ

գ) ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊՐՕՊԱԳԱՆԴ

դ) ՊՐՕՊԱԳԱՆԴ ԵՐԿՐՈՒՄ

Համապատասխան մարմիններու յանձնելով թէ գրաւոր թէ բանաւոր պրօպագանդի գործը, որոշած նախահաշի սահմաններում, Ընդհ. ժողովը յանձնարարում է ղեկավարել հետեւալ որոշումներով:

I.

„ԴՐՕՇԱԿ“ ԵՒ ԿԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) «Դրօշակ»-ը ֆուլմ է կուսակցութեան պաշտօնական կենդրոնական օրգան:

2)

3) Արտօնել խմբագրութեանը, եթէ հարկ տեսնի, «Դրօշակ»ը հրատարակել աւելի մեծ ծաւալով՝ և ի հարկին՝ անել յաւելւածներ:

4) Ճշտութեամբ հետեւելով Ընդհ. ժողովի նախագծած ուղղութեան, ազատութիւն տալ խմբագրութեանը՝ մտնելու ինչպէս ծրագրային, նոյնպէս և տնտեսական-քաղաքական հարցերի և ուղղութիւնների մանրամասն մեկնաբանութեան և քննադատու-

Թեան մէջ: Տեսական խնդիրները նրա մէջ պիտի բռնեն առաջ-
նակարգ տեղերից մէկը:

5) Պարտաւորեցնել բոլոր մարմիններին՝ հաղորդելու պաշ-
տօնական օրգանին կազմակերպական բոլոր ազդերը, որոշում-
ները և թուցիկները: Պաշտօնական բնոյթ ունեցող ազդերը չը
տպագրել որևէ այլ թերթում, առանց հեղինակող մարմնի թոյլ-
տուութեան:

6)

7)

8) Տեսական և հիմնական հարցերի մանրամասն ուսումնա-
սիրութեան համար՝ հրատարակել «Դրօշակ»-ին կից, տարեկան
2—3 անգամ, հատորի ձևով, առանձին հանդէս, մասնակցութեամբ
մեր և օտար գրողների:

9) Նկատի առնելով մամուլի այժմեան՝ համեմատաբար ա-
զատ վիճակը Անդրկովկասում, հայերէն բրօշուրների հրատարա-
կութիւնը ժընկուստ սահմանափակել և հրատարակել միմիայն այն-
պիսիները, որոնք կովկասում տպագրւել չեն կարող:

10) Հրատարակել, պրօպագանդային նպատակով, թիւրքա-
հայ և կովկասեան շարժման և յեղափոխութեան ներքաշած գրքոյկ-
ներ, եւրոպական զանազան լեզուներով, գրւած ձեռնհաս ան-
ձանց ձեռքով:

11) Ոյժ տալ թուրքերէն, քիւրդերէն, ֆրանսերէն և այլ
լեզուներով բրօշուրներին, որոնց նպատակը պիտի լինի նպաս-
տել հայերի հետ ապրող այլ և այլ ժողովուրդների համերաշխու-
թեան և մերձեցման:

II.

ԿՈՎԿԱՍՍԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրատարակել կովկասում,

1) Մի օրաթերթ, որ հանդիսանալով օրգան Հ. Յ. Դաշնակ-
ցութեան կովկասեան շրջանի, արձագանք պիտի տայ ընթացիկ
տնտեսական-քաղաքական հասարակական բոլոր հարցերին՝ դե-
կավար ունենալով մեր աշխարհայեացքը և արծարծելով մեր
կուսակցութեան սկզբունքը:

2) Մի ամսագիր—հասարակական, գիտական, գրական—
որի ծաւալի, բաժնեգնի և այլ մանրամասնութիւնները որոշումը
թողնել կովկասեան ռայօնական ժողովին:

3) Մի ուսերէն թերթ (շաբաթաթերթ կամ օրաթերթ),
որի բուն նպատակն է ինքելու պարզաբանել հայ կեանքն և ա-
ռանձնապէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան իսկական պատկերը Ռու-
սաստանի հասարակութեան առաջ:

4) Շարունակել «Յառաջ»-ի գրադարանի հրատարակութիւ-
նը (առնուազն 100 տպագրական թերթ—3000 երես տարեկան),
լոյս ընծայել մեր ծրագրին և գործելակերպին համապատասխան
ինքնուրոյն և թարգմանական գրւածքներ, գիտական-հասարակա-
կան ընդհանուր հարցերի շարքերում՝ կարևոր տեղ տալով նաև
տաճկահայ դատի և երկրի տնտեսական-սօցիալական ուսում-
նասիրութեան վերաբերեալ աշխատութիւններին (տաճկահայ
բարբառով ևս):

III.

ՕՐԳԱՆՆԵՐ ԵՒ ՐՈՊԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

Ժողովը որոշեց.

1) Շարունակել Պարիզի «Pro Armenia»-ի հրատարակու-
թիւնը՝ ճանաչելով թէ օրգանի և թէ խմբագրական մարմնի մա-
տուցած կարևոր ծառայութիւնները հայոց հարցին:

2)

3) Մոսկոյի «Pro Armenia»-ի էջերի մէջ տեղեկութիւններ՝
Դաշնակցութեան գործունէութեան մասին:

4)

5) Փակել Լօնդօնի «Pro Armenia»-ի հարցը, և նրա հրատա-
րակութիւնը համարել, ներկայ պայմաններում, անկարևոր, յանձ-
նելով անգլիական պրօպագանդի գործը:

6) Եւրոպական մամուլի մէջ պրօպագանդ անելու համար,
բիւզնէի սահմանած չափով, թղթակիցներ պահել:

7) Դրամապէս նպաստել հրատարակող թեր-
թին՝ զրադելու մեր հարցով:

Այլի առաջ ունենալով Ռուսաստանում առաջ եկած բարե-
փոխութիւնները, ժողովը յանձնարարում է պատշաճ Մարմիննե-
րին՝ ուղղորութիւն դարձնել նաև այն պրօպագանդի վրա, որ
կարող է կատարել Ռուսաստանում՝ զիմադիր տարրերի աջակ-
ցութեամբ:

Կ Ա Ձ Մ Ա Կ Ե Ր Պ Ա Կ Ա Ն Հ Ա Ր Յ Ե Ր

ԲՈՒՆԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լսելով բունի հանգանակութեան մասին եղած զեկուցումն ու
վիճաբանութիւնները, Ընդհանուր Ժողովը աչքի առաջ ունենալով՝

1) 1904 թւի Ընդհ. Ժողովի որոշումը, ուր այդ ձևի հան-
գանակութիւնը նկատուած է իբրև բացարձակ չարիք:

2) 1905 թւի Խորհրդի վճիռը, որը կարգադրում է՝ «դադարեցնել Դրամ կոմիտէի կողմից նոր դիմումներ անելը»:

Այլև նկատելով՝

1) Այն բարոյական լքումը, որ առաջ է բերել բռնի հանգանակութիւնը հասարակական լայն խաւերում՝ թուլացնելով միաժամանակ մարմինների գործունէութիւնը.

2) Դաշնակցութեան և այլ մարմինների ունեցած դառն փորձերը, հակայեղափոխական հետեւանքները....

Ուր ոչ ոք՝

1) Իսպառ արգելել բռնի միջոցների գործածութիւնը՝ հանգանակութեան գործում.

2) Ամենախիստ պատասխանատուութեան ենթարկել այն անդամներին և մարմիններին, որոնք կը շարունակեն դիմել բռնի միջոցների.

3) Ազգու միջոցներ ձեռք առնել վերջ տալու այն բռնի հանգանակութիւններին, որ կատարում են այլևայլ բաղադրանքներ, կազմակերպութեան անունից, զազանի կամ խարդախ միջոցներով.

4) Ժողովի այս որոշումը յայտարարել կազմակերպութեան պաշտօնական օրգանի մէջ:

«ՆԱԽԱԳԻԾԸ» ԵՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանուր ժողովը, լսելով ներկայացրած զեկուցումը՝ «Խորհուրդի իրաւասութեան մասին՝ Նախագծի հրատարակութեան գործում» և այս առթիւ տեղի ունեցած կարծիքների փոխանակութիւնն ու վիճաբանութիւնները՝ հասաւ հետեւեալ եզրակացութեան.

Խորհուրդը՝ հիմնելով Դաշնակցութեան հիմնական Ծրագրի, Գ. Ընդհանուր ժողովի կողմից Կովկասեան գործունէութեան մասին տւած որոշումների ոգու, կովկասեան շրջանային ժողովի այս առթիւ տւած որոշումների, ինչպէս նաև կեանքի հրամայողական պահանջների վրայ պարտաւոր էր հրատարակել «Կովկասեան Նախագիծը» իբրև ուղեցոյց կովկասահայ կեանքի քաղաքական և տրնտեսական գործունէութեան, վերապահելով նրա վերջնական հաստատութիւնը ներկայ Ընդհանուր ժողովին:

ԵՐԿՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանուր ժողովը՝ լսելով՝

Երկիրը ուսումնասիրելու և այնտեղ ուսումնասիրողներ ուղարկելու մասին և կատարելով այդ առիթով մտքերի փոխանակութիւն՝ յանգեց հետեւեալ եզրակացութեան.

1) Դնել այդ ուսումնասիրութիւնը՝ գլխաւորապէս վիճակագրական և ռազմական-յեղափոխական տեսակէտից՝ աւելի լայն և գիտական հիմքերի վրայ.

2) Պատրաստել մի հարցական-ծրագիր և ուղարկել երկրի մարմիններին և ընկերներին՝ վիճակագրական, ազգագրական, տնտեսագիտական և քաղաքական ուսումնասիրութիւններ անելու համար:

3) Գտնել ձեռնհաս անձինք՝ յանձնելով նրանց կազմակերպութեան հաշուով Երկիր մտնել (մեր ընկերների ուղեկցութեամբ) ռազմական և քաղաքական ուսումնասիրութիւններ անելու նպատակով:

4) Բոլոր միջոցներով նպաստել մտաւորական ընկերների մտնելուն աւելի մեծ թւով նախօրօք պատրաստելով նըրանց՝ այդ աշխատանքի համար:

5) Անհրաժեշտօրէն պատրաստել հայկական գաւառների մանրամասն և մեծադիր քարտէզ:

6) Կազմել մի յատուկ մարմին «Ուսումնասիրող Մարմին» անունով, այդ ամբողջ գործը կարգադրելու համար, հիմնւած վերի որոշումների վրայ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍՕՅԻՍԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԲԻՒՐՈ

Ընդհանուր ժողովը լսելով Բրիւքսէլի Միջազգային Սօցիալիստական Բիւրօյի կողմից եղած առաջարկը (տես «Դրօշակ» 1905 թ 6) և հիմնելով մեր ծրագրի հիմնական կէտերի վրայ, որոշեց՝ Յանձնարարել Արեւմտեան Բիւրօյին՝ ըանակցութեան մէջ մտնել յիշեալ Բիւրօյի հետ, յայտնել նրան՝ Դաշնակցութեան յաջողութեամբ Միջազգային Սօցիալիստական Կօնգրէսների որոշումներին և միջոցներ ձեռք առնել կարգաւորելու Դաշնակցութեան մասնակցութիւնը Միջազգային Սօցիալիստական Բիւրօյին և Կօնգրէսներին:

ԱՌԱՋԻԿԱՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Ընդհանուր ժողովը մտքերի փոխանակութիւնից յետոյ որոշեց.

1) Առաջիկայ, Հինգերորդ Ընդհանուր ժողովը նշանակել տալ տարւայ վերջերը, ոչ ուշ քան 1908-ի աշունը:

2) Ընդհանուր ժողովի տեղի որոշումը թողնել երկու Բիւրօներին, հրահանգելով որ ամեն ջանք գործ դրւի ժողովը կազմակերպելու Երկրին մօտիկ սահմաններում,

3) Արտակարգ պարագաների դէպքում թողնել Խորհրդին՝ հրաւիրելու արտակարգ Ընդհանուր ժողով:

Դ Ա Ղ Ո Ի Թ Ն Ե Ր

Ընդհանուր ժողովը քննելով Բալկանի, Ամերիկայի, Եգիպտոսի, Պարսկաստանի և հարևան Ռուսաստանի գաղութների մասին ներկայացրած զեկուցումները՝ յանձնարարում է իր այնպիսի մարմիններին.

1) Կազմակերպական-դրամական աշխատանքներին կից հիմնադրել մի լայն պրոպագանդ, գրառոր և բերանացի, նպատակ ունենալով տարածել մեր ծրագրի սկզբունքները և սերտ կերպով կապել գաղութները յեղափոխական գործի հետ:

2) Ոչինչ ջանք չխնայել՝ յարաբերութեան մէջ դնելու հայ գաղութները՝ տեղական աշխատաւորական շրջանների և սօցիալիստական կազմակերպութիւնների հետ, իբրև մի ցանկալի մէթօդ փոխադարձ համերաշխութիւնը զօրացնելու համար:

3) Տեղական և օտար մամուլի մէջ պրոպագանդ մղել յօգուտ հայ ժողովրդի դատի, ինչպէս և այն քաղաքական նպատակի, որին ձգտում է Դաշնակցութիւնը:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Նկատելով որ պարսկական ներկայ շարժումը կարող է դառնալ ժողովրդական արթնացման բնոյթ ունեցող հասարակական խռոշոր երևոյթ՝ թէ Պարսկաստանի, թէ Արեւելքի համար և զբոսնելով դրա տարածւելին ու լայնանալը ցանկալի թէ համամարդկային, թէ հայկական տեսակէտից,

Ընդհանուր ժողովը յանձնարարում է Պարսկաստանի դաշնակցական մարմիններին և անհատներին՝ բոլոր միջոցներով նըպաստել այդ շարժման զարգացման, մտցնելով պարսկական արթնացման մէջ այն ազատագրական, ռամկավարական և աշխատաւորական ոգին, որը բղիտում է Դաշնակցութեան ծրագրից:

Կ Ա Ր Գ Ա Պ Ա Հ Ա Կ Ա Ն

ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒ ԲՈՂՈՔՆԵՐ

Մանրամասն քննութեան առնելով դժգոհութիւնների ու բողոքների այն փաստերը, որոնք արձանագրւած են տեղեկագրերի ու անհատական հիմունքների մէջ, Ընդհանուր ժողովը ամեն մի կարեւոր դէպքի համար յատուկ կարգադրութիւն անելով, միաժամանակ որոշեց.

1) Յանձնարարել Դաշնակցական բոլոր մարմիններին՝ հազորդելու ի գիտութիւն իրանց շրջանի հասարակութեան, որ ոչ մի զեղծում, բռնութիւն և անկանոնութիւն, կատարւած անհատ-

ների և խմբերի կողմից, չի մնայ առանց անկողմնապահ քննութեան և խիստ պատժի:

2) Դիւրութիւն տալ, որ ամեն ոք, կուսակցական թէ անկուսակցական, հնարաւորութիւն ունենայ, կազմակերպութեան ղեկավարող մարմիններին իմաց տալու ժողովրդի մէջ եղած գանգատներն ու բողոքները:

3) Յանձնել Արեւելեան և Արեւմտեան բիւրօներին, իբրև Ընդհանուր ժողովի որոշումների ճիշտ գործադրութեան վրայ հսկող օրգաններ, պատասխանատուութեան կանչել այն բոլոր Դաշնակցականներին—զինուոր, պրոպագանդիստ, հայրուկ, կազմակերպող—որոնք իրենց քայլերով արդար բողոքի ատիթ են տալիս, ինչպէս և այն մարմիններին, որոնք վարագուրում են այդ տեսակ քայլերը կամ թերանում պատժելունքանց հեղինակներին:

Ընդհանուր ժողովը լիայոյս է որ իր այս հրահանգի ճիշտ կիրառութեամբ՝ կարելի պիտի լինի արմատախիլ անել կուսակցութեան անւան հետ, յաճախ անհիմն կերպով, կապւող զեղծութեան անւան հետ, յայ ժողովրդի բոլոր խաւերին այն գիտակից վստահութիւնը, որ միշտ վայելել է Դաշնակցութիւնը ոչ միայն կողմնակիցների այլև ազնիւ հակառակորդների կողմից:

ՈՐՈՇՈՒՄ ՅՈՒՅԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՄԱՍԻՆ

Ընդհանուր ժողովը նկատի առնելով Յուդական մարմնի տեղեկագիրը, Քննիչ Յանձնախմբի զեկուցագիրը, իր բոլոր յարակից գօհիւմաններով, ինչպէս նաև Յուդական մարմնի ներկայացուցիչ Սաֆօյի պատասխան-զեկուցումը Յանձնախումբի եզրակացութիւններուն, և նոյն մարմնի անդամներու՝ Սաֆօյի, Թորգոմի և Ռուբինայի բերանացի յայտարարութիւնները, որոշեց.

2) Ծանրանալ ձեռնարկին տեխնիքական կողմի մանրակերկիտ ուսումնասիրութեան վրայ. և քննութեան առնել Յուդական մարմնի գործունէութեան կազմակերպական և ընկերական-բարոյական կրկին տեսակէտները: Ուստի,

1) Նկատելով որ Յուդական մարմնի անդամները, Էլէնի մահէն ետք, «ձեռնարկի» պատրաստութեան վերաբերեալ իրենց բոլոր խորհուրդներուն և անոնց կիրառութեան մէջ, փոխանակ ամեն հնարաւոր միջոց ձեռք առնելու, ձեռնարկին յաջողութեան հաւանականութիւնները բազմապատկելու, ընդհակառակը՝ տարամերժ մտահոգութիւնը ունեցած են, ամեն բանէ առաջ, իրենց անձերու փրկութիւնը ապահովել, խուսափելով իրենց ստանձնած մեծ պատասխանատուութենէն.

2) Նկատելով՝ որ լոկ իրենց գլուխն ազատելու այդ սեռուն զաղափարէն մղւած, Յուդական մարմնի անդամները գիտա-

կից անհոգութեամբ մը թերացեր են ուշադրութեան անհետ և ըստ այնմ կանխել կամ մեղմել փորձելու այն վտանգները, որոնք կսպառնային նաև նոյն վայրը գործող օժանդակ ընկերներուն, ընկերներ՝ որոնք դատապարտեցան մահուան և երկարատև բանտարկութեան պատիժներու:

3) Նկատելով որ Յուդական մարմինը իր ընկերական յարաբերութիւններուն մէջ ընդհանրապէս այլանդակ վարմունք մը ցուցադրած է, և ինչ որ մասնատրապէս եղական է Դաշնակցութեան տարեգրութիւններուն մէջ՝ այն վրդովիչ ընթացքն է, որով այդ մարմինը հետամուտ եղած է, թէ գրաւոր կերպով (Վ. ՝ ի ատենագրութեան մէջ) և թէ բերանացի տարածայնութիւններով, արատաւորել թանկագին յիշատակը պարտականութեան դաշտին վրայ ինկած մեր անմոռանալի ընկեր էլլէին, Ս...-ի դժբախտ արկածը ներկայացնելով իբր գաւ մը՝ ներթաւած էլլէին կողմէ Շապուհի դէմ:

Ժողովը լուսարանւած համարեց Յուդական մարմնի ծանր թերացումը ընկերական պարտականութիւններու մէջ և անոր պատասխանատուութիւնը «ձեռնարկի» անյաջողութեան մէջ, այն չափով, որ այդ արդէնք էր այդ մարմնի անդամներու անձնւիրութեան պակասին, պէտք չը տեսաւ անդրադոյն բնութեան և դատի:

Միևնոյն ատեն, աներկդիմի կերպով ապացուցւած գտնելով որ Սաֆօն եղած է զեկալմար էլլէնի մահէն ետք Յուդական մարմնի գործերուն, պատրաստողը՝ այդ մարմնի դօկիւմանտներուն, հեղինակը՝ էլլէնի և Շապուհի մահուան շուրջը կուտակւած կասկածներուն և զրպարտութեան, և գլխաւոր ստեղծիչը այդ մարմնի շուրջը տիրող անբարոյական հեղձուցիչ մթնոլորտին:

Վճռեց,

1) Յուդական մարմնի անդամ Սաֆօն իսպառ արտաքսել չ. Յ. Դաշնակցութենէն և այդ մասին յայտարարել պաշտօնական օրգանին մէջ:

2) Յուդական մարմնի անդամներ՝ Ա. . . , Թ. . . և Ք. . . հեռացած նկատել կազմակերպութենէն, յայտնելով այդ մասին կազմակերպական ճամբով Դաշնակցական բոլոր մարմիններուն, և տալ անոնց իրաւունք ներկայացնել Դաշն. Խորհրդին մեղմացուցիչ բացատրութիւններ և իրենց անկեղծ զղջման ապացոյցներ: Խորհուրդին լիազօրութիւն կը տրւի ըստ այնմ փոխել այս որոշումը եթէ հնարաւոր տեսնէ:

3)

„Վ Ա Ր Դ Օ Ի Խ Ն Դ Ի Ր Ը,“

Ընդհանուր Ժողովը, ապրիլի 28-ի նիստի մէջ, լսելով Վար-

դօի գործին համար կազմւած Դատական յանձնաժողովի մանրամասն զեկուցումը՝ եկաւ հետեւեալ եզրակացութեան:

1) Նկատելով, որ պաշտօնական թէ անպաշտօն բազմաթիւ փաստաթղթեր կ'հաստատեն Վարդօի անարդարանալի մեղաւորութիւնը՝ զիտակցաբար իւրացուցած և իւր անձնական պէտքերուն ծախսած ըլլալուն համար Բալկանի կենդր. կօմիտէի 2139 ոսկի լէվ և 4673 արծաթ լէվը, ինչպէս նաև արեւելեան Բիւրօյի կողմէն իրեն խրկած՝ կազմակերպական 2000 բուրլին, — ընդամենը՝ 12,112 ֆրանկ:

2) Նկատելով որ դրամական այս յայտնի զեղծումներէն զատ՝ Վարդօն շահագործած է նոյնիսկ նահատակ ընկերոջ մը՝ Պետրոս Սերէմձեանի յիշատակը, հանգանակութիւն բանալով իւր թերթին մէջ՝ հրատարակելու համար նոյն ընկերոջ գրութիւններուն հաւաքածուն, և այդ հանգանակութենէ գոյացած հանրային դրամն ևս իւրացուցած է առանց յատկացնելու իսկական նպատակին:

3) Նկատելով վերջապէս որ Վարդօն իւր բոլոր անմաքուր գործերը և, մասնաւոր, իւր զեղծումները չքմեղելու համար հանրային կարծիքին առջև՝ դիմած է ամեն տեսակ անորակելի միջոցներով՝ ջանալով արատաւորել Դաշնակցութիւնը: Դաշնակցական ամենամաքուր գործիչները, նկատելով կասկածի սուեր ձգել անոնց գործունէութեան վրայ, անւանարկութեան ու խեղաթիւրման հակասական ամեն փորձ ի գործ դնելով իւր թերթին մէջ:

Ո Ր Ո Ղ Ե ց.

Հաստատել դատական յանձնաժողովի եզրակացութիւնը և Բալկանի շրջանային Ժողովի որոշումը, յանձնարարելով անոնց գործադրութիւնը պատշաճ մարմիններուն, այն է՝

ա) Արևմտեան բիւրօյի միջոցով պահանջել, որ Վարդօն իւրացուցած 12,112 ֆր. գումարը վճարէ՝ յայտարարելէն 15 օրւայ ընթացքի մէջ:

բ) «Դրօշակ»-ի մէջ յայտարարել Վարդօի վերջնական արտաքսումը Դաշնակցութենէն՝ իբրև զեղծարար, յեղափոխութիւնը արատաւորող և անբարոյական անձնատրուութիւն:

գ) „ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԶԻՆՒՈՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ,“

«միեւնական խումբ»

Քննիչ յանձնաժողովը, հիմնւած Ընդհ. Ժողովին ներկայացւած պաշտօնական զեկուցումների և նոյն Ժողովի դիւանում եղած գրաւոր զեկումներէն վրայ, խնդիրը մանրամասն քննելուց յետոյ՝ եկաւ հետեւեալ եզրակացութեան:

1) «Ժամանակաւոր զինւորական խորհուրդ» անուն կրող մարմինը չ. Յ. Դաշնակցութեան մէջ կազմակերպւած է ապօրինի ճանապարհով:

2) Այդ ապօրինի մարմինը շինել և գործ է ածել կեղծ կնիք
Հ. Յ. Դաշնակցութեան անունով:

3) Հրատարակել է Հ. Յ. Դաշնակցութեան անունից մի շարք
թուղթիկներ և յատուկ ամբաստանագրեր, ջանալով ամենաստոր
զրպարտութիւններով արատաւորել Դաշնակցութեան 1904-ի
Ընդհ. ժողովի կողմից ընտրւած մարմինները:

4) Տաճկահայ դատի պաշտպանութեան պատրւակով՝ երևան
գալով և նրա անունը շահագործելով, բուրժուական և հակաբաշ-
նակցական այլ մութ տարրերի ձեռքը գործիք է եղել կազմա-
կերպութեան դէմ և որոշ չափով վարկաբեկել է այդ դատը՝ հայ
հասարակութեան առաջ:

5) Կազմակերպելով «Զինուորական խորհուրդ», այդ խումբը
նպատակ է ունեցել յայտարարել զինուորական զիկտատուրա և
բռնի միջոցներով իր ձեռքն առնել կուսակցութեան վարչական
գործը, գրամը, կայքը, Թիֆլիսի Խմբագրութիւնը և այլն:

6) Իւրացրել է կազմակերպութեան մի քանի գէնքերը:

7) Գործիք է դարձել իշխանութեան ձեռքին և գտնուում է
գաղտնի ոստիկանութեան յատուկ հովանաւորութեան ներքոյ:

8) Ապօրինի այդ մարմնի գործունէութիւնը անպայման ան-
երկդիմի կերպով պարսաւի է արժանացել Դաշնակցական բոլոր
մարմինների և գործիչ ընկերների կողմից (Երկրէ, Կովկասի և
արտասահմանի):

9) «Ժամանակաւոր զինուորական խորհուրդ» անւան տակ
միացած ուժերի գործունէութիւնը ոչ միայն խուլիգանական շար-
ժում է, ունենալով նեցուկ բուրժուական հակայեղափոխական մի
խմբակ և ուսւս ոստիկանութիւնը, այլ և մի ստոր դաւաճանու-
թիւն մասնաւորապէս տաճկահայ դատին, որի անունն է շահա-
գործում:

Այս բոլոր փաստերի հիման վրայ՝ ժողովը վերաքննելով
խնդիրը, որոշեց.

1) Համարել Միհրանի և «զինուորական խորհուրդի» միւս
գործակից անդամների վարմունքը ծանր յանցանք կազմակեր-
պութեան և նրա պաշտպանած տաճկահայ դատի դէմ, և այդ հի-
ման վրայ ճանաչել նրանց իսպառ արտաքսւած Դաշնակցութեան
շարքերից:

2) Հրատարակել այդ որոշումը պաշտօնական օրգանի մէջ:

3)

4) Հրաւիրել Դաշնակցական իրաւասու մարմինների ուշա-
գրութիւնն այն հանգամանքի վրայ, որ ապագայում այդ տեւակ
անձինք պէտք է անյապաղ ենթարկեն «Կանոնադրով» նախ որո-
շւած պատասխանատուութեան, առանց սպասելու և բերել
օրինակ խնդիրները Ընդհանուր ժողովին:

Զ Ե Ղ Ծ Ա Ր Ա Ր Ն Ե Ր

Լսելով Զրաբերդի շրջանի մասին ներկայացւած գեկուցումը
և գտնելով որ այնտեղ տիրող տնտեսական տագնապը և զանա-
զան հարստահարութիւնները արդիւնք են կառավարական ընդհա-
նուր անարխիայի, գիւղացու սակաւահողութեան և աղքատու-
թեան, ինչպէս և յեղափոխական նախկին ժարտիկների կամ խմբե-
րի մի մասի անբարոյական սանձարձակութեան, Ընդհանուր
Ժողովը յայտարարում է.

1) Դաշնակցութիւնից հեռացում են ժողովրդի վրայ բռնա-
ցող զինուորները, և նրանց դէմ կռիւ է յայտարարւում կազմա-
կերպական միջոցներով:

2) Աւարաւութիւնների, աւազակային խմբերի, ինչպէս և
տնարխիայի առաջն առնելու համար, պիտի կազմակերպել և ի-
րար շողկապել գիւղերը:

3) Կազմակերպել գիւղացիութիւնը, նպաստել նաև Ռուսաս-
տանի յեղափոխական շարժումներին, որոնց յաղթանակը միայն
կարող է լուծել հողային տագնապը՝ ազատելով թէ տեղացուն և
թէ գաղթականներին տնտեսական ծանր կացութիւնից:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԶԱՅՑՈՒԹԻՒՆ

Քրիստափօր Միքայելի «նի յիւստակի»

Ընդհանուր ժողովը հաճոյքով լսեց Կովկասեան բայօնական
Ժողովի որոշումը և Երևանի ընկերների առաջարկը՝ մեր անմո-
ռանալի ընկեր Քրիստափօր Միքայելեանի ընտանիքը ապահովե-
լու մասին, ու աչքի տալով ունենալով, որ այդ հոգսը մինչև
այժմ ծանրացած է եղիլ հանգուցեալի անձնական ընկերների
վրայ, և որ այդ եղանակով դժւար է ապահով պայմանների մէջ
դնել նրա զաւակի կրթութեան գործը, այլ և այն, որ կազմա-
կերպութեան համար բարոյական պարտաւորութեան խնդիր է՝
օգտուելով այս առիթից՝ արտայայտելու յարգանք մեր ընկերոջ
թանկագին յիշատակին, որոշեց՝ կուսակցութեան վրայ առնել այդ
գործի կարգաւորութիւնը ու պարտաւորեցնել Թիֆլիսի և Բազկի
մեր մարմիններին՝ անյապաղ գործի գլուխ անցնել և ամենաու-
շը մինչև 1907 թւի վերջը, կողմնակի միջոցներով, կազմել մի
ֆոնդ և յատկացնել այդ՝ Քրիստափօրի ընտանիքի ապահովու-
թեան և նրա զաւակի ուսման գործին:

Յանձնարարել Վ....-ի և Տ....-ի մարմիններին, ինչպէս և Ա-
րեւելեան Բիւրօյին, բարոյական աջակցութիւն ցոյց տալ մեր ան-

մոռանալի ընկերներ Ս-ի և Հ-ի ընտանիքներին՝ հոգալով կողմ-
նակի կամ, եթէ այդ անհար լինի «Կարմիր Սաշի» միջոցներով,
ներանց զաւակների ուսման գործը

Ն Ա Խ Հ Ա Շ Ի Ի

(1907)

- 1) Առձեռն դրամական միջոցները
- 2) Մարմինների սպասելիք եկամուտները
- 3) Բ ա շ Խ ու լ մ ն

Քաշխման մասը տպագրւած է առանձին եւ ուղարկւած մար-
միններին:

Հ Ա Շ Ի Ա Կ Ա Ն Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր

- 1) Մարմինների հաշիւները
- 2) Դաշնակցութեան ընդհանուր հաշիւները
- 3) «Դրամ» կոմիտէի հաշիւները
- 4) Կազմումն հաշուական յանձնաժողովի, որի պարտաւո-
րութիւնն է՝ ըննել, եթէ հարկ լինի նոյն իսկ պատկաններ ընե-
լով, կազմակերպութեան բոլոր մարմինների հաշիւները և ներ-
կայացնել իր եզրակացութիւնը հսկող օրգաններին:

Ը Ն Տ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

- 1) Արեւելեան բիւրօ
- 2) Արեւմտեան բիւրօ
- 3) Պատասխանատու մարմիններ
- 4) Յուցա-սերբորական մարմին

Զ Ա Ն Ա Չ Ա Ն Ո Ր Ո Շ Ո Ի Մ Ն Ե Ր

ՎՃԻՌՆԵՐ ԱՅԼԵԻԱՅԼ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

Այս վճիռները կը հաղորդին երկու Բիւրօների միջոցով, կազ-
մակերպական ձանադարեով:

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0040722

